

Rahvusliku Keskerakonna

Teataja

Ilmub
tarvidust mõõda
10—20 numbrit
aastas

Toimetus ja talltus:
Tallinn, Wene t. 1,
Telefon 460-68
Postkast 238

Nr. 3

Tallinnas, 14. mail 1932.

I aastakäit

Nüüd — otsustavasse lahingusse!

Lahingusse — mitte püssi-
dega ega kahuritega, mitte tää-
sibega ega tankidega, vaid —
mõttemõõgaga!

Mitte elu ja varandusi hä-
vitama, vaid neid — looma!

Eesti looto riiklik tegevus
oleneb just sellest, keda jaade-
takse Riigifogusse ja Waba-
riigi Valitsusse riigi-elu juh-
timisele. Riigifogu koosseisu
määramine on aga rahwa käes,
kes toimetab seda walimiste
kaudu.

Nüüd, 21., 22. ja 23. mail,
walitakse Eestis juba viies
Riigifogu.

Ueldakse, et rahwas on wa-
limistest pettunud. Ta seletat-
wat: oleme neli korda Riigi-
fogu juba walinud, kuid pa-
randust riigi elus ei ole tul-
nud; ümberpöördukt — olud on
muutunud aina raskemaks.
Parem ärgem enam waligemgi!

Niisugune pettumuse pesfi-
mism riiklikus elus on karde-
taw. Kardetaw sellepärast, et
ta tähendab ei midagi wähe-
mat kui — riigitüdimust.

Noorel Eestil, kes 14 iie-
reistwuse-aasta jooksul ometi
on teinud määratumaid edu-
jamme, pole praegu weel kau-

gettki aeg niisuguseks pettumu-
seks. Ega ole põhjustki.

On selge, et meie olud ei
jaa eeskujulikud olla, kui fogu
maailm on torrast ära. Kui
aga midagi tegemata ja täit-
mata jäänud, milleks üleilmlik-
tudest raskustest hoolimata on
olnud wõimalusi, siis on koda-
nikel põhjust selles asjas pöö-
rata weiditese ka enese poole.
Ja küsida:

Kas on kodanik oma seis-
kohalt teinud kõik, et kujundada
Eestile wõimalikult hea Riig-
ifogu?

Kas ei ole selle asemel ja-
gedamini olnud nõnda, et on
walimiste päewil käidud küll
hääletamas, aga liig wähe
tõsijelt walimas?

Ja koguni nõnda, et on wa-
litud mitte niitvõrd sisuliselt, kui
wõrmiliselt?

Bõllumees on walinud põl-
lumeeste kogude nimekirja, asu-
nit, riigirentnik ja wäikema-
apidaja asunikkude, riigirentnik-
tude ja wäikemaapidajate foon-
duse nimekirja, tööline sotsia-
listliku töölispartei nimekirja
ainuüksi nende nime pärast?

Ainuüksi sellepärast, et kõ-
nesolewate parteide loojad si-
hiliselt on oma erakonna nime

walinud niisuguse, et leatav
tiht põhjust leiaks jeda endale
kõige lähemaks ja toetamis-
wäärsemaks lugeda?

Ja on hääletanud wasta-
waid nimekirju ifegi siis, kui
ta terawasti hufka mõistab
ning ebaõigeks peab nende
erakondade esindajate tegevuse
senistes riigifogudes?

Kui nõnda, siis ei ole see
aga mingi walimine, vaid
ainult fiftutu ja järelemõtlematu
hääletamine. Poleks niisugusel
puhul mingit põhjust walimisi
iga kolme aasta tagant torra-
ta! Ja pole ka mingit alust
ega põhjust niisuguse hääleta-
mise puhul oodata muudatust
ega parandust walitawa Riig-
ifogu koosseisus.

Waadagem, kuidas walib
wana ja eeskujuliku parlamen-
di maa — Inglismaa — wa-
lija. Temale on ükskõik, kui-
das erakond end nimetab, kas
wabameelses, wanameelses
wõi tööliserakonnaks. Ta walib
ainult erakonna, kelle sihte ta
filmapiilgul kõige õigemaks ja
sobitwamaks peab ning kelle
tegelasi ta filmapiilgul kõige
kohasemaks leiab riigielu juhti-
misele kutsuda.

Põllumees, kes ühel valimisel on valinud wabameelse, walib järgneval valimisel sama rahulikult wanameelse wõi foguni tööliserakondlase. Tõeline, kes ühel valimisel hääletas tööliserakonna kandidaatile, toetab teisel valimisel sama rahulikult wanameelset.

Itka ja alati ainult si selle järgi, kellelt tal põhjust on oodata uudist ja paremust riiklikus tegevuses. Sa selle järgi, kelle sihid talle tunduvad loopatena, usaldusväärsetena.

Iga Rahvusliku Keskerakonna tegelase ja poolehoidja, iga senise rahwaerakondlase, tööerakondlase, kristliku rahwaerakondlase, majanduserakondlase ja edumeelse põllumehe kohus on nüüdsetel valimistel kõik teha jelleks, et ka iga Eesti kodanik 21., 22. ja 23. mail valimiskasti juure ilmuks just valima, aga mitte ainult hääletama.

Näidates ja selgetes tehes, et ainult siis võib oodata muudatust uues Riigifogus, tema loosjeius, tegevuses ja tööviisides.

Näidates ja selgetes tehes, et tuleb walida just neid, kelle sihid ja püüded praegusel silnapilgul kõige tõsisemad ning hõlpsalt teha. Ning kelle tegelased kõige usaldusväärsemad.

Uhesõnaga: selgetes teha, et tuleb walida Rahvuslik Keskerakond.

Seks kõik liikmed, tegelased ja poolehoidjad — otjusta-vaasse lahinguusse!

Julgelt, tangelasmeelselt!

Wõit on siis findel!

Waliw teadaanne põllumeestele, asunikele ja wäikemaapidajatele.

Arwesse wõttes, et Põllumeeste, Asunike ja Wäikemaapidajate Koondus ja Põllumeestekogud ühinesid, Koonduse Wäinurme osakondade peakoosolekul otjustasid: Põllumeeste, Asunike ja Wäikemaapidajate Koonduse osakondade tegewus lõpetada, nende asemele asutada **Rahvusliku Keskerakonna osakonnad**. Eelseiswatele Riigifogu walimistele minna ühiselt **Rahvusliku Keskerakonnaga**.

Millest sarnased otsused tingitud ja mis ei saa edumeelset põllumeest ja wäikemaapidajat eelseiswatel Riigifogu walimistel hääletada kogude-koonduse nimelkirjade poolt?

1) Sellepärast, et edumeelset põllumeest, asunikut ja wäikemaapidajat ei saa heaks kiita kogude-koonduse ühinemist, kuna teada on, et põllumeestekogud ei ole kunagi kaitsnud ega mõelnudki kaitsa edumeelsete põllumeeste ja wäikemaapidajate huwisiid. Mii näeme, et kogude juhtimisel olemate eksportärade kulud on suurend, mille tõttu, näiteks, ühe peefonja tapamaja kulud on olnud 1700 senti, Wenemaale müüdnud sugusigade pealt oli maheltkaju 45 senti kilolt ehk ühe sea pealt ümmarguselt 4500 senti jne. Sellest nähtub, et kogud on olnud rohkem humitatud direktorite suurte pankade, esitus- jne. kulude üleskrumimisest, kui põllumeestele nende laaduste eest õiglaste hinna maksimisest.

2) Põllumeeste-kogud ei ole kunagi wäikemaapidajate huwisiid kaitsnud, näiteks ei ole nemad pooldanud wäikekohadele juureloigete andmist. Kogude mees Loufman pooldab ainult suurmaapidamisi, soowitas eelarwemajandusisega isegi koondusest riigikoguliikmele Tuffile tema juure popsnikuks tulla. Kogude ja sõjide ühisel jõul on jätetud wäikemaapidajad mälja põllutöökojast.

3) Juba enne ühinemise otjust oli näha, et koondus wõtab omaes põllumeeste-kogude poliitika, sest kui enne koondus-kogud kõwasti tülitsefid, tegid üksksteisele etteheiteid jne., jäid tülitsemised enne ühinemist äkki ära ja siis tuli ühinemise otjus. Ei saa ka uskuda, et kogud, kelle esindajaid Riigifogus 24 liiget, muudaksid oma seisukohad palju wäheha rühma kasuks. Et koondus kogude põhjendõtted omaes mõtnud, näitab osalt juba see, et koondus on, ühinedes kogudega, oma kaitsja alla mõtnud hal-

wa kuulsusega piirituselugude läbi tutawaks saanud tegelased.

Rahvusliku Keskerakonna ümber foondunud edumeelset põllumeest, asunikut ja wäikemaapidajat nõuamad, et majanduslikesse ettemõtetes ei wiidaks poliitikat, kuna see takistab nende ettemõtete juhtimist põllupidajale kasulikuse juures. Meist ettemõtetest tuleb kaotada poliitilised ehi- ja isiklikud huwid. Tuleb nõuda, et põllupidajad põllumajanduslikest saadustest jaaksid kätte õiglaste hinna. Sellepärast tuleb armutult kärpida põllumajandusjaadusi eksporbeerimata ajutuste direktorite juuri palatu, wähenendada neis ajutustes omupoja poliitika ametisse pandud ametnikke, kärpida esindus- ja muud kulusiid. Kui riik toetab neid ajutusi suurte laenudega, tuleb neilt ajutusist nõuda ka kulude kokuhoidu, seda enam, et suurte kulude all kannatab põllupidaja.

Praegusel ajal, mil majanduslik surutis igal alal, tuleb ära jätta laenuamine riigirahadega, wõttes tarmitusele kõik abinõud riigi eelarweliiste kulude kärpimiseks.

Tööwõimaluste loomiseks tuleb wõtta kuimatamisele sood ja rabad. Selleks otstarbeks kasutada osalt hädabaitõude peale määratud kredite ja ka eelarwe korras tuleb selleks otstarbeks ette näha seniist suuremaid summasid.

Maamajanduslikud tuleb praegusel ajal kaotada, kuna need on muutunud kogude-koonduse ja sotsialistide parteistaapideks, kus maarahwa kasuks midagi ei tehta.

Palju ja palju teisi küsimusi tuleks lahendada põllumeeste, asunike ja wäikemaapidajate seisukohalt, arwestades sealjuures riiklike huwisiid.

Meie usume, et seda suudab õiglaste täita Rahvuslik Keskerakond, kes oma tööks on koostanud wastawalt.

Käesolewaga teeme ettepaneku kõigile Põllumeeste, Asunike ja Wäikemaapidajate Koonduste osakondadele ja edumeelsetele põllumeestele ühineda meie seisukohtadega ja eelseiswatel Riigifogu walimistel minna ühiselt Rahvusliku Keskerakonnaga!

Põllumeeste, Asunike ja Wäikemaapidajate Koonduse Wäinurme-Wadi, Kodasaare ja Kärafi end. osakonnad.

Ka viiendas Riigikogus „põllumeeste“ koalitsioon sotsialistidega?

Kogude-koonduse ja sotsialistide kõnemehed (S. Günerjon, S. Johanson, R. Ust j. t.) on valijate ees viimasel ajal lausa seletanud, et ka tulevases viiendas Riigikogus kõige tõenäolisem on kogude-koonduse koalitsioon ja koosöö sotsialistidega!

Kas selleks, et mõiksid eksitamatuks teista sotsialistide Väinava-kaardi lood Väänemaal ja relvastatud punaste löögirühmade organiseerimine

„generalisimus“ E. Zoonase juhtimisel üle kogu riigi?

Ka kogude-koonduse ninameestele vastutajaks jelle eest — vabadus põllumehe edasipügamiseks kuulmata valijadega?

Kaitsejõudlased, vabadusjõelased, põllumehed, asunikud ja maaharijad: nõudke neile küsimistele kindel vastus, enne kui valima lähete!

Rahvusliku Keskerakonna üleriiklik konverents,

mis peeti 22. mail „Estonia“ teatri-ruumides, oli kogu toonud ootamatult suure hulga erakonna tegelasi üle kogu riigi: umbes 450 esindajat, neist 40% linnast ja 60% maalt. Kongressil valiti haruldane üksmeel ja vaimustamööhoog. Kiideti ühemeelselt heaks erakonna tegemuskava 5. Riigikogus, mis valijatele vahepeal eritaamatusena välja jagatud. Määrati kindlaks erakonna taktika, toonitades, et see peab olema taine, asjalik ja üles-

ehitam. Peeti nõu Riigikogu valimiste mõidufaks läbi viimiseks.

Kongressile järgneval pidulikul koosolekul, millest osa võttis „Estonia“ kontseriisaali täis rahvast, selgitati Rahvuslikuks Keskerakonnaks ühinenud erakondade juhtivate tegelaste poolt pidulikult uue suure erakonna ideoloogilisi aluseid.

Konverentsi-päeva üldiseks hiiüdsõnaks oli: ühijelt, ühemeelselt ja koondatud ühisjõul mõidufale enese maksmapanemisele ülesehitavas riiklikus töös.

Güwendagem kofufuulutuse tunnel.

On käimas valimisvõitlus. Mitte Riigikogu hoone ega istungsaali toolide pärast ei võitle parimad kodanikud, vaid elu pärast, elavate inimeste pärast, kes asuvad väljaspool Riigikogu, elustuvad tähtjate toolide taga ja ümber — igalpool, linnades ja maal.

Valimiste tähe all kõneldakse ja kirjutatakse palju — tõetruult ja ebatõelikult. Maalitakse elupilt vahel liig unustaks, jamas jällegi liig eredaiks. Kõigele sellele vaatata kodanik harilikult heatahtliku naeratusega: võitlus nagu võitlus kunagi.

Valimiste möödudes rauged ka tormitsem, ajutine heitlus võimu pärast jääb vaid alatine laffamatu maadlemine igapäevaste muredega ja raskustega.

Jääb rahvas ja rahvus, milliste nimel oleme juutnud ajuda kõrgemale

maitsestest erinevustest ning koonduda üheks erakonnaks.

See ühinemine on viimase aja suurimaid võite, kui meie peame üldise mõidufaks jagusaamist oma eneste poliitilistest kirgedest.

Wist ühegi mõidu üle ei ole põhjust nii rõõmustada, kui just ise enda võitmise üle: selline võit osutab selgroogu, iseloomu ja vaimutugevust.

Naiskodanikke hulgaliselt on jätnud fülmaks paljud meeste vastastikused mõidud ja kaotused poliitika alal, sest nad on sageli kannud liig isikliku, liig kolgahumilist ilmet.

Naiskodanikke vaimustavad suured, põhimõttelised mõidud, millede järel mõib oodata pöörded ja paremusi kogu rahvale.

Üks sarnastest suurvõitudest on — meie erakondade liitumine. Tema mõjul on kõigil keskerakonda poolda-

jail naifil tõelise kevade, tõelise ärkamise tunne.

Ka nad ei tahta kaotada seda tunnet nii pea. Eil — üldse mitte.

Naised on liikvel, on tegemad mitte ainult jaks, et viia Riigikogusse 4—5 naiskandidaati ja siis uinuda loorberil magusasse, võimetusse unne. Eil — Valimiskihutustöö kandidaatide heaks tahab olla, vaid avamänguks suurele, võimsale helitööle, mille nimi ise ise iswa rahva vaimutõus, parimate naiste ja meeste õhutatud ja sihendatud.

Reg erakondade ühinemise filmipilguft kuni valimisteni kulub vaid pinnaatjumiseks ja sihtide ajamiseks.

Päris jüwendustööd on alles ees. Meid ei saa dieti alatagi ärevas õhkonnas. Sga jüwendustöö nõuab järjekindlust ja püsivust. Nõuab tüff aega ja hull jüwendajaid.

Kes jöhib meel paremini ühtekuuluvusetunde jüwendajaks ja sõprusõhmete põimijaks kui naine, üffi ja perekonna ning ühingute kaudu, — kui ta aga on ise meendunud sõpruse ja koostöö vajadusest!

Sgal erakonnal on enda kindel ilme, oma vaimne pale. Keegi ei soovi harilikult muuta enda palet tundmatuseeni. Kuid weidi õilistada, kauristada, märskendada — miks mitte? kuigi jee sünnib kaaslaste mõjutusel.

Muutus toimub kindlasti vaimsete tugewama, suurjugušema liitlaste mõjul: väärtuslikem jääb püsima; se ongi tähtis igale liitlastele ja üldjujelle eriti.

Roomulikult tahab iga liitlane olla väärtuslikem, suurjugušem. Juba see tahe üffi on tähtis. Kõik meie edusannud üldise olenewad jõurikkast tunginast tahtest. Tahe on samal ajal ka usk asjasse. Üst aga kõigutab mägesidki...

Sga liitlaste tahe olla suurjugušem, tugewam, kõrgem kõigist teistest tool keskerakonnas esile üldise vaimse tõusu, mida meie elu ammu juba oota mas. Sead seadused ei aita midagi, kui puuduvad head kodanikud seaduste täitjatena.

Kõffu kuuludes on meil palju võimalusi vastastikku mõrrellda, hinnata woorust ja pahesid. Sfege tött näkku welda mõib. Kuid ärgem kunagi saagem selle juures traagilisteks ega hüsteerilisteks: mõidab jee, kel kõwemad närmid.

Samuti ei maksa iga väikest, kodust naaklemist siduda juurkella külge, on endast mõistetam, et juuwendustööde juures labidas mahel ta raskab mastu kivi. Nga ragin ei tähenda aga meel murdumist, waid on harilik kõrwalnähe.

Walimiste lõppedes algab keskerakond loodetawasti enda laialistes poolehoidjate ridades juurejoonelist ju-

wendustööd kõigi loomate jõudude ühtekuuluvuse ja ühitejäämise mõtte ning tähtsuse heaks.

Naiste keskel leidub jelle jaoks kindlasti rohkesti taastööliji, sest eesti naised ei wäsi kunagi püüdmast hea, tuluja ja kauni poole.

Julie Steimann.

Rahvusliku Keskerakonna kandidaadid Harjumaal.

I.

1. Kallus, Tõnis — õigusteadlane, end. kohtu- ja siseteminister, tegelik talupidaja, endine Harjumaal maa-
mollifogou juhataja, Riigifogou liige.
2. Tammanu, August — õigusteadlane, ajakirjanik, kirjanik, end. Eesti ajakirjanduslik esindaja Soomes, 3. Riigifogou juhataja liige.
3. Suvi, Arnold — õigusteadlane, end. Harjumaal maa-
mollifogou liige.
4. Peterson, Ferdinand — insener, endine teedeminister ja Njutawa Rogu liige, Eesti Inseneride Ühingu esimees, Eesti Töösturite Ühingu abiesimees, tegelik talupidaja Harjumaal.
5. Mühlbach, Ludwig — tuntud omawalitlus- ja jeltskonnategelane Nõmmel, Nõmme linnapea abi.
6. Schumann, Oskar — kalamees Kolga-Deesil, Kalameeste Ühingu juhataja liige, omawalitlustegelane.
7. Käsper, Johannes — põllumees-
asundustalupidaja Sageris, end. Harjumaal asunikfude koonduse tegelane.
8. Poolwel, Madis — käsitöeline ja jeltskonnategelane Keilas.
9. Koosimann, August — põllumees-
talupidaja Raplas Waltus.
10. Odras, Johannes — omawalitlus-
ja jeltskonnategelane Baldiski, Baldiski linnapea.
11. Presfel, Jaan — talupidaja-asunik
Kuitmetjas.

12. Käbin, Madis — Eesti Rahwapan-
ga juhataja liige, end. Njutawa Rogu liige.
13. Elji, Gustaw — end. põllumees,
praegu ärijuht Lokjal, Wabadusris-
ti kawaler, Lokja Tuletõrje Ühingu
esimees, Punase Risti samariit-
lastekoloni juhataja, ühistegelane
jne.
14. Tallmeister, Theodor — Riigifogou
liige ja hariduskomissjoni esimees,
protestantliku liikumise juht Ces-
tis, kirjutoptetaja.
15. Käbi, Heinrich — käsitöeline ja
haridustegelane Mlaweres.
16. Otto, Aleksander — telefonitõrgu
wanem insener, jeltskonnategelane
Nõmmel.
17. Pärn, Eduard — ühistegelane ja
jeltskonnategelane Kernus.
18. Tollmann, Jaan — talupidaja
Kuitmajõel, Kõse Laenu-Sõnu-Ühi-
juse juhataja liige, Kõse tarwita-
jate-ühingu, Haridusjeltji, Kindlus-
tusjeltji jne. tegelane.
19. Hermann, Karl Aleksander —
ühistegelane ja jeltskonnategelane
Nõmmel, ühispanga juhataja.
20. Schulbach, Arnold — 4. Riigifogou
juhataja liige, asundustalu omanik.

II.

1. Kerem, August — agronoom, kait-
seniister, end. põllutõdominister,
Riigifogou liige.
2. Randfey, Leopold — usuteadlane,
haridus- ja kirjutegelane, Riigi-
fogu liige, Kaarli gümnn. direktor.

3. Liitu, Joosep, — Rapla foguduse
õpetaja, Harju maa-
mollifogou juhataja liige, Harjumaal abiproost-
waimulikku ülemkohtu liige.
4. Mäe, Sjalmar — dr. phil., Nõm-
me kooliwalitjuse juhataja, haridus-
tegelane.
5. Leidtorff, Siiri — ülemaal. wen-
naste foguduse wanem, taluomanik
Kohilas, Harju maa-
mollifogou liige.
6. Reintamm, Julius — põllumees,
taluomanik Kernu Mälweres,
end. Maapäewa ja Njut. Rogu
liige ja kauaaegne Harjumaal kooli-
walitjuse juhataja.
7. Weide, Gustaw — põllumees Trii-
gi Kadjal, wenn. foguduse tegela-
ne, kirjutoptetaja esimees.
8. Kusar, Johannes — põllumees
Kawilas.
9. Ruggis, Johannes — põllumees
Keila Luulas, Keila wenn. fogu-
duse juht. tegelane.
10. Klein, Oskar — põllumees Nehatu
Wäöl.
11. Greef, Johannes — põllumees
Kolga Undineemel, wenn. foguduse
wanem.
12. Hamburg, Johan — põllumees
Raplas, Rapla wallawanem.
13. Bodin, Adam — Eesti Baptistide
Liidu abiesimees, usuteaduse femi-
nari juhataja.
14. Böldmann, Gustaw — Sageri
algkooli juhataja, haridusjeltji esi-
mees.
15. Hindremäe, Karl — põllumees
Inglistel, Suuru kirjutoptetaja
liige, wenn. foguduse tegelane.
16. Kraam, Jakob — põllumees Kuit-
las, wenn. foguduse tegelane.
17. Wilippus, Anton — põllumees
Kõnnu Kolgakülas, wenn. foguduse
tegelane.
18. Kufelmann, Jaan — omawalitjuse
tegelane Tallinnas ja Nõmmel,
Tallinna Jaani foguduse ja Eesti
Siseteministri Seltji tegelane.
19. Wiikmann, Jaan — põllumees
Tõelehtme Kannakülas.
20. George, Johann — advokaat,
Nõmme linnawalifogou liige.

Miks hääletan Rahvusliku Keskerakonna poolt

Rogude-koondusest pettunud tegelik põllumees kirjutab:

Minu huvide kaitsja ja põllumajandusliku hüvangu eest võitleja peaks ligipärast olema põllumeeste esindus. Minnes aga maikuu lõpul valimis-tele, ei jaa ma mitte enam truuts jääda eestoodud waatele. Mu poliitiline teotundmine ei luba valimisnimekirjades eelistada Rogude-koonduse nime all asutatud põllumeeste esindajaid. Sellele firmale otjusele pole ma jõudnud üles öö ega pole ma lastnud end pimestada ka mõnest parteipoliitilisest meelitusest, vaid Rogude minewist ja talupidajale hinge põhjani wastikuks muutunud poliitika on jõundunud neist lahti ütlema.

Olen sunnitud nüüd pöörduma teiste erakondade poole ja otsima neilt kaitset ning eestkostmist. Kui tahaksime hakata iseloomustama põhjust, mis mõõrutavad maaharijaid Rogude-koonduse parteist, siis jatkaks tõsiasi harutlemiseks mitneks päevaks. Kuid arwan, et see oleks siinkohal asjata, sest kes ei tunne Rogude poliitikameeste juurjaamutuji Wenemaale müüdüd jugsugadest 50% vaheltkaju võtmiseks, Rogude tuusjadele ja ministri-härradele tubli taskuraha teenimiseks, skandaalset jalapiirituse vedamist Soome munaäri „Dvo“ kaudu, kusjuures minister Günerson riigi laewale isegi palgalise meeskonna paigutas; oma meestele kõrgepalgaliste kohtade muretsemist talumajandusjaaduste müügi ettevõtteis, kusjuures need kõrgepalgalised direktorid ja „põllumeeste huvide kaitsjad“ ainult sellest on huvitatud, kuidas talupidaja arwel suuremaid rikastumise võimalusi luua.

Need ja veel palju teisi asjaolusid on küllaldaselt materjaliks, mis selgesti paljastavad Rogude lenist poliitilist telgitagust ja püüdeid; ja see on laialdaste põllupidajate hullade usaldusel madala omakaju tagaajamine, mille juures ei kohtuta isegi riigi huwe erakonna liikmete jaagihnujele ohwriks toomast. Ja et parem tiib on oma meestega waltutanud kõik põllumajandusjaaduste müügi ettevõtteid, siis on just maaharija selleks kõige suuremaks lambaks, keda Rogude rühm aastast-aastasse halastamata omakaju huwides on piiganud. Ega wiist pole ka liialdushelda, et tun-

nuw oja põllumajanduslikust kriisist on jõindunud põllumeeste Rogude leerist jaagihnete waheltkajuwõtjate pärast ja uende jaamatujeist ning tõelise tahte puundumiseist wälisturgude joetamiseis põllumajanduslikkudele jaadustele.

Seniseist koolirahast peaks jätkuma arusaamisele jõundmiseks, et Rogudeist pole põllumehele abi loota.

V Riigikogu walimistele minnes on jälle läbiminewatele kohtadele jeatuid jennitunud põllumeeste „kaitsjad“, sellepärast ei jaa harilikul põllumehel tekkida usaldust tolle linnapõllumeeste ja juurnite koondise wastu, ega julge saata neid Riigikokku talupidajaid esindama. Kuigi nüüd walimiste eel Rogude-koondise fibuustõnelejad jälle juud kulutawad teiste erakondade mustamiseks ja põllupidajaid — wätkemaapidajajst juurialumikeni — juurte lubadustega meelitawad, siis on jee juba Rogude-koondise tuntud wõte, millel mõtteja kodaniku filmis ei ole kaalu. Uudse plaadina kuuleme Rogude granumofonil hädaldust, et linn ja maa wõitlewad olemitse eest, ning maa olemat jeni kaotaja. Sellepärast pidawat kõik maaharijad kirkima oma hääled parematiwa päästeinglitele ja aitama kaswatada nende arwu 60-ni. Kuid jee on odaw demagoogiline jödt häältemeelitajate õngel, jee iga hääleandja põllumees peab teadma, et siis on ta ise eneejele poomiswõõri täielikult kaela pannud ning päästjat pole ka teistest loota. Siis poleks karta mitte ainult majanduselu ummikujse jooksmist, waid ka hariduse-tee pannakse maaelanikkudel kinni, kuna linnapõllumeeste ja juurnikkude lastel oleks lahe tee õiljale tulewikule jammumiseks; ühtlasi oleks pimedujega lõõdud masside walitjemijega wähem waewa.

Kõigi nende kurbtõistse faktide ees seisestes pean lahsti ütlema tegelik põllumeheena Rogude-koonduse poliitilise organisatsiooni toetamisest ja pean otsima teisi koondusi, kes kaaja tumeksid ka harilikul põllupidaja muredete. Ent siin ei jää teist võimalust kui liituda keskerakonna edumeelsete põllupidajatega. Undes hääle nimetatud organisatsiooni- le, jääb mul teadmime, et olen toetanud koondust, kes aastakümnete keskes on olnud põllupidaja lähem selfiline oma auwäärt juhiga eesotsjas, ja et jee koondus pole kunagi taotlenud madalaid fibihu-

wisid ega müüinud omakaju ahnust riigi üldhuwisid.

Aug. Treial,
tegelik põllumees Rõngas.

Tegelik põllumees kirjutab:

Minu hääletan sellepärast Rahvusliku Keskerakonna poolt, et Rahvusliku Keskerakonda kuuluvad tegelased e meie põllumeeste huwides eest juba si wawel olnud, kui weel ei olnudki neikes praegu end ainukesteks põllumeeste kaitsjajks peawad.

Kes õhutas ja juhatas meid parema põllutõõriistu tarwitusele wõtma? Si joomitas karjamajapidamisele üle minna, kui terawiljakaswatus ennast ena küllaldaselt ei tajunud? Kelle algatjel ajutati esimesed Eesti rahaaajutajeks meie, põllumehed, wõisime oma olkorra parandamiseks laenu jaada kas ei olnud jee J. Tõnisson on „Postimehega“, kelle kallal nüüd „Kaja“ närib, olgugi et tema teen meie põllumeeste seisukorra parandamisel weel „Postimehe“ lõhnalegi ei ja.

Ja kas ei hakanud J. Tõnisson nüüd esimesena nõudma, et pankad laenu protsent tuleb alla wiia, mid nüüd jällegi Rogumehed oma arwetele tahawad kirjutada.

Minu ei mõtle ega juudagi jeda kõike üles lugeda, mida Rahvusliku Keskerakonda kuuluvad tegelased e teinud põllumeeste põlwe parandamiseks. Ja usun, et nad jeda ka tulewus teawad, nii palju kui meie üldis olukord jeda lubab. Minu arwate on riigielu siis kõige kindlamale alusele rajatud, kui kõikide kihtide huwid leikwad ühtlase rahulduse, jee riiki ei moodusta mitte üks kiht, waid terve rahwas.

Omalt poolt joomin Rahvus. Keskerakonna tegelastele jõudu ja wõimast tahet senises waimus edasitõõtamiseks. Minu usun, et kord ka need põllumehed, kes praegu weel Rogude-koonduse meeste järele jooksewad, R. Keskerakonnaga liituwad, jee meie põllumehed ei ole mitte sarnased, kes teiji jalge alla tallates piüüawad ainult oma huwe rahuldada.

Jakob Ottsohn,
põllumees-ajunik Pala wallas.

Tegelik kalamees kirjutab:

See on täiesti loomulik, et meie kalamehed, oma hääled anname Rahvuslikule Refferatonnale, sest jee erakond seisab kalameestele kõige lähemal. Mis ühist oleks meil näit. juurpõlumeeeste kogude-koondusega, kes ainult oma kitsaid sihivõimiseid taga ajavad, mis pealegi ja-ge-dasti erakonnajuhtide omakasupüüdlikkudest sihtidest juhitud? Või kuidas saan ma oma hääle anda linnatöölise hierarfonnale — jofjalistidele, kes kalamehe käest tahaksid tema töövaema võtta võimalikult odavalt. Sääb üle ainult fefferakond.

Kalamehed võivad oma hääled jeda kindlamini anda, et Rahvusl. Refferatonna tegevuskavasje on võetud ka kalaaajanduse ja kalameeste eest hoolitsemine. Rahvusl. Refferakond on oma tegevuskavas pita peatüki pühendamud kalandusele, kus kalanduse edendamise programmi ühitasjalikumalt kui ühegi teise erakonna poolt varem välja töötatud. Olen jeda programmi lugenud ja võin kinnitada, et jee rahuldab mereranna kui ka siherote kalameeste nõudmisi.

Kui näid veel kuuleme, et juure liikmete hulgaga sijemete kalameeste jeltis on objustanud Rahvusliku Refferatonna poolt olla, kui samajuguseid ofjuseid on teinud ka teised kalameeste jeltjid ja kui veel teame, et Rahvusliku Refferatonna nimekirjadesje — ka läbiminetvatele kohtadele — on paigutatud ka kalameeste poolt joovitatud kandidaate, — siis on kalameestel selge, et kõik nende hääled tuleb anda Rahvuslikule Refferatonnale.

Jaan Hoppe,
tegelik kalamees Piirisaarel.

Taluperenaine kirjutab:

Olen elanud üle koduseja koledujed punaste päevil. — Undku taemas, et jee enam kunagi ei loruks meie kodumaal!

Seepärast ma ei poolda erakondi, kes äsfitavad üht jagu elanikke teise vastu. — Rahu lojutab, waen kaotab, — ütleb wanafõna.

Refferakond tahab lepitada rahvafihite. Refferakond kutsjub meid toetama teineteist ja üheskoos töötama ifamaa kasuks. Põlise maalapjena armastan ifamaad. Sääletan Refferatonna poolt.

Sõhwis, 2. mail 1932.

Elja Lallo.

Käsitöeline kirjutab:

Olen kindlas usus, et Rahvusliku Refferatonna poliitika joodustab kõige rohkem käsitöölade arendamist ja käsitööstuse jüvendamist, seega tõstes kõrgele käsitöölise kutsjetegemuse.

Rahvusliku Refferatonna seijukoht töötute aitamise asjus, mis põhjeneb kindlal töö põhimõttel, on minu arvates õiglaseim ja vastumõetavam.

Tartus, 21. 4. 32.

Lonny Klein.

Autojuhid kirjutavad:

Wälismaalaste efskurjioonidel Gesti on tähtis osa Gesti rahvamajanduses. Siit jaame hulga maluutat kerge wae-maga. Praegusaja turism ei ole aga mõeldaw ilma automobilmismita.

Rahvusliku Refferatonna esindajad Riigifogus on mõjuvalt vastu astunud alujeta ja põhjendamata jüüdistustele, mis on sihitud autojuhtide vastu. Refferakond on mõidelnud ülekohustute seaduste vastu, mida on tahetud autojuhtide kohta maksta panna. Ka 5. Riigifogus jääb fefferatonna ülesandeks tagasi tõrjuda autojuhte ähwardawaid asjata kitsendusi ning ebaõiglast maksustamist.

Alla kirjutatud:

Ratwore autoühingu liikmed

autojuhid: G. Otsmann.
A. Sunapuu.
J. Paju.
W. Waldmann.
G. Schellbach.

Oskustöeline kirjutab:

Ma ei poolda asjata kätsejemiist ja igajuguseid eluwõõraid nõudmisi. Seian, et oskustöölised ja haritlased saavad hääletada ainult juure Refferatonna poolt.

Otto Upsi,
elektrikontrolör Narwas.

Töeline kirjutab:

Olen toitnud alati end ja oma peret ise. Ringitusti pole ma kunagi tallelki wajanud. Ma ei poolda ei mõlgade kutsutamist ega rahakursi kutsutamist. See mõiks jündida ainult töötawa rahwa armel. Nagajugustest liialbustest mõib Gesti riigi välja wiia ainult tugew fefferakond.

Karl Annikas,
töölise Ratwores.

Majaabiline kirjutab:

Sääletan Rahvuslikule Refferatonnale seepärast, et ufaldan jelle erakonna juhte. Meed on ifitud, kelle püüdeis ja tegemuses näen ustawat tööd kogu r a h w a heafäekäigu tõstmiseks.

Tartus, 20. 4. 32.

Ulma Karro.

Wabrikutöeline kirjutab:

Sääletan Rahvuslikule Refferatonnale seepärast, et ufaldan jelle erakonna juhte ja et jelle demokraatlikul alusel seiswa erakonna sihtiks on meie rahwa majandusliku, jofjialse ja kultuurse elu tõstmine arendamine.

Naise seijukohalt pooldan Rahvusliku Refferatonda, et ta peab eriti wajakajeks jüwendada ja joodustada naise ojarõõtu awalikust elust ja kaitsta ka wallaslaste õigusi.

Pealegi paneb Rahvuslik Refferakond erilist rõõhtu uute töömõimaluste ofjümisele ja korteriolude parandamisele.

Sindis, Pärnumaal, 26. 4. 32.

Julie Kamenskij.

Ühistegelane kirjutab:

Kõik, mis me mõtame ette ühijel jõul ja nõul, on kasuks igale kodanikule eraldi ning kogu rahwale üldse.

Ostjal ja müüjal, tarmitajal ja tootjal on ühised huwid. Waja on aga neid õppida tundma ja nägema üldjuse waa-tepunktilt.

Refferakond õpetab kodanikke mõllema kawa-kindlalt ja teotjema riigiustawalt.

Seepärast annan oma hääle päris teadlikult fefferatonnale.

Sõhwi, 1. mail 1932.

Ulma Weltbach.

Äriteenija kirjutab:

Äriteenija oluford oleneb äritegemusest. Rahvuslik Refferakond on see, kes joodustab äritegemust õiglajel alusel, mispäraft pooldan Rahvusliku Refferatonna majanduspoliitikat ja hääletan kindlas weendumuses Rahvuslikule Refferatonnale.

Tartus, 19. 4. 32.

Silda Trubof.

Reff- ja wäiketöösturite tegelane kirjutab:

Reff- ja wäiketööstureil pole mitte ükski, kes meie riiki juhiwad, waid

nad alati pooldavad põhimõtet, et riigi eesotjas seisvad juhid ei tohi riigivalitsemisel ajada kitsast partei- ja kihipoliitikat, foormates tööstureid ülejõukäivate sotsiaalsete ja teiste kohustuste ning maksudega.

Riigielu peab juhtima asjatundlikult, fogu rahwa eluhuvi nõude ja fande kohaselt.

Et Rahvuslik Keskerakond oma laialdase ja kindla tegemusega pakub ja võimaldab kõigile ühist ja kindlat tööd meie riigi ja ühistegevuse aladel, ameti ja tööde peale maatumata, on kohustatud iga tööstur, kui ta tahab, et tema huijib kaitstaks, ühinema ainult Rahvusliku Keskerakonnaga viienda Riigifogu valimis- tel, seega ära hoides meie riigimajanduse kui ka tööstuse ja kaubanduse meel juurema kokkumarijemise võimaluse.

Tartu, 4. mail 1932.

G. Torpats,

Tartu Töösturite Keskihingu abiteemee.

Kodufäsitöö instruktor kirjutab:

Rahvuslik Keskerakond on ainuke rühmitus, kes oma iseloomult kaitseb ja edendab kodufäsitööd.

R. Keskerakond ei kaitse kihihuijibid, mis juba oma iseloomult ei võimalda kodufäsitöö arenemist.

W. Thomson,

Tartu Kodufäsitöö instruktor.

Maafäsitöeline kirjutab:

Minu 82-aastane isa on olnud eluaja jebb, ja seda olen ka mina. Juba oma elukutselt pooldan ma seda, mis on tugev, kindel ja piisiv. Ma leian, et seda, mis käsitöölisel vaja, võib ta oodata ainult suurelt, tugevalt keskerakonnalt. Sotsialistid oma käitiste ja 8-tunnilise tööpäevaga on käsitöölisele ainult õnnetuseks. Käsitöölisel tuleb pingutada siis, kui tööd on. Wanker ja ader tuleb valmistada tehnikas, aga mitte sügiseks. Tõhikilluseid „töökoonduse“ mehed võivad katsuda küll käsitöölisele jalga taha panna, teha käsitöölise heaks ei suuda nemad aga mitte midagi. Käsitöölised vajavad peale muu ka töösõnu töstmist, ja seda neile nõutada võib ainult suur keskerakond.

Theodor Wihman,
Viru-Roela.

Wäga lugupeetud kaastöölised — Rahvusliku Keskerakonna tegelased!

Valimiseelne õhkkond muutub raskemaks: Iga päevaga kasvab kihierakondade surve valijaskonnale.

Rahvusliku Keskerakonna ja tema lugupeetumate tegelaste tõrjumisega, labase demagoogiaga varjatakse Rahwa üldhuse huvide unustamist, tiibpartei shtide viletsust ja omakasupüüdlisust.

Rahvusliku Keskerakonna Keskkomitee ei ole enesewäärseks pidanud vastata valimiseelisel ajal tõrjumistele — mustusega, laimule — laimuga ja „ehapaljastustele“ — kihierakondade tõeliste tegude avalikkuse ette toomisega. Inetuteist mustamise katsetest mindi tähelepanematult mööda; Rahvusliku Keskerakonna Keskkomitee liikmed, härra K. Tõnissoniga eesotjas, on Rahwa laiemates hulkades küllalt tuntud ja nende nimede kõrguseneni ei ulata kihierakondade mustus ja laim.

Kuid ei saa eitada, et eeskätt kodumaa pimedamais nurkades ja osalt ka mujal n.-n. põllumeeste ja asunikude ning ebasotsiaalsete sotsialistide parteide agentide tegemuse tagajärjena, wale ettefujutuste ja täitmata jääwate lubaduste põhjal, — on tiiberakondadel oma teataw mõju valijaskonnas.

Tegeliku kurwa seisukorra üle waimisega, wale andmetega, tõukawad need demagoogid omakasupüüdlisult rahwa kuristikk.

Arusaamatute ja omakasupüüdlisude tunnete läbi on pimestatud paljude walisjate otsustamiswõime.

Seetõttu on wildakad elu ja riigikorra mõisted paljude walisjate teadwuse allasurumise tagajärjeks.

Üldse walitseb seal teadwuslik opofitioon rahvuslikule evolutsioonile. See on haigus, see on elu ja riigi walitsuse õigete shtide puudumine. Nende eneste walimispraktika muutus rahvuslikuks haiglaseks nähtuseks...

Lugupeetud kaastöölised! Müüd oleneb Teie tahtest ja uskusest demagoogide poolt pimestatud valijaskonna

jaatus. Teist oleneb rahvusliku kultuuri arendamine lähemas tulewikus. Teist oleneb Rahwa ühtsus ja ühendus; mille tõttu ka Teist oleneb Riigi lähem tulewik.

Minult üks nädal lahutab meid weel otsustamatust päewadest.

Teie tähelepanu eeltähendatud asjaoludele juhtides palub Rahvusliku Keskerakonna Keskkomitee Teid Rahma ülema heakäigu nimel neil wiimaseil päewil mitte ühtki võimalust kasutamata jätta seks, et Teid ümbritsewale walisjale selgitada tõelist, tõelist ajaloolist silmapilku ning Rahvusliku Keskerakonna püüdeid ja tõeksipidamist — terve rahwa heakäiguks.

Kriipsutage alla igalpool Rahvusliku Keskerakonna ja äärmuste wahet! Loo nitage — mitte kiist, waid Geesti Rahwas, mitte klass, waid — terwik!

Nõunistage, iseäranis noortele, rahvusliku kultuuri arendamise perspektiivil Loo nitage dünaamika wajasust ja rahvusriikliku kultuuri aadet!

Seletage walisjatele ajaloolise filmapilgu tähtsust Rahwa elus; seletage, et poliitiline seisukord nõuab käesolewail päewil Rahwast mitte killustamist ja wastolu sid, waid ühendust ja wankumata tahet riigielu ja rahvusliku kultuuri arendamiseks! Lemitage meie Keskkomitee ja tegelaste üleskutsesid põllumeestele, noortele, töölistele, nais-tele, jaotage meie tegemuskawafid! Tegutsuge ja kõnelege igalpool, kus aga walisjad Teid kuulda saaksid!

Rahwa terwiku ja meie Riigi heakäigu nimel, käige wankumatult alatud teed!

Teadke, et neil rasketel ja wastutusrikastel eelseiswatel päewadel — Teid jaadawad Rahvusliku Keskerakonna Komitee parimad mõtted ja soowid.

Jõudu!

R. K. Keskkomitee ülesandel

W. M. Lausjen,
Rahvusliku Keskerakonna peasekretär.

Kõik

Rahvusliku Keskerakonna

(endise Rahtwaerakonna, Lõõderakonna, Kristliku Rahtwaerakonna, Majanduserakonna ja edumeelsete põllumeeste)

**tegelased, liikmed ja poolehoidjad
kohtadel!**

Teie püha kohus on 21., 22. ja 23. mail:

- 1) Hooldi kanda, et ei jääks walimistel käimata ükski kodanik, kes toetab Rahvusliku Keskerakonna põhimõtteid, sihte ja kandidaate.
- 2) Minna walimistele ise ja wiia kaasa iga oma sugulane, tuttaw ja sõber, kes hääletab Rahvuslikule Keskerakonnale.
- 3) Löötda igal muul wiisil, wäsimata ja lõhklemata, kõigi seaduslikkude abinõudega selleks kaasa, et Rahvusliku Keskerakonna wõit oleks wääriline.

Mitte filmapilkugi aega wiita!